

Kats, 25 februari 2016.

Aan het Programmateam Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen,
Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Rijnstraat 50,
2515 XP Den Haag

Betreft: verruiming vrijheid van onderwijs.

Geachte heer, mevrouw,

Met belangstelling en vreugde hebben wij kennis genomen van Uw voornemen om de in de grondwet vastgelegde vrijheid van onderwijs een nieuwe inhoud en dynamiek te geven. We hebben met plezier deelgenomen aan de voorlichtingsavond van Uw ministerie in Eindhoven. Dat was evenzeer informatief, als verhelderend.

In aansluiting op die bijeenkomst zouden wij U onze opvattingen in dit verband ook via deze internetconsultatie willen kenbaar maken.

De verruiming van vrijheid van onderwijs zoals door U voorgesteld heeft positieve aspecten. Allereerst, de grondwettelijke zekerheid dat je een school kunt stichten op basis van levensovertuiging of religieuze gronden is, in onze onrustige wereld, al een groot goed. Maar terecht heeft U vastgesteld dat de vrijheid van onderwijs eigenlijk is uitgehold en stagnatie van bestaande belangen zich heeft ontwikkeld.

Uw voorstel om burgers met onderwijskundige concepten een kans te geven biedt waarachtig een opening. Als Verenigde Zelfstandige Dorpscholen zien wij kansen en mogelijkheden; tegelijk zijn er bij ons enkele bedenkingen en voorzien we, indachtig de huidige voorstellen, een situatie ontstaan van fundamentele rechtsongelijkheid in het land. We zullen op beide aspecten in gaan en, als altijd, alternatieven bieden of oplossingen aanreiken.

Het concept van de Verenigde Zelfstandige Dorpsscholen is ontstaan vanuit dialoog met velen in het (onderwijs)land, maar vooral met de staatssecretaris, met Uw ministerie (*) en de Tweede Kamer. Wij hebben de ontwikkeling van onze plannen steeds in nauw overleg met Uw ministerie ontwikkeld en die ervaringen vinden wij deels terug in Uw plannen: onderwijskundige toetsing van de plannen van initiatiefnemers vooraf, door de onderwijsinspectie; financiële toetsing van de plannen; en vaststelling van draagvlak en bestuurlijke kwaliteit. Prima; het zijn exact die aspecten die wij vanzelfsprekend achten voor een goede kans van slagen van een nieuw schoolinitiatief.

Er is in ons concept nog een belangrijk element wat hier ontbreekt en dat is het licht van de verruiming van vrijheid van onderwijs cruciaal is: de blijvende en gegarandeerde verbinding tussen gemeenschap (van burgers/ initiatiefnemers) en de nieuwe onderwijsorganisatie. Ik zal dit toe lichten.

Het is voorwaar geen lolletje om een school op te richten: het kost tijd en eindeloze energie, en dus erg veel geld. Onze samenleving en economische structuur heeft een wereldwijde dynamiek; bedrijven zoals bijvoorbeeld Apple, Google, Facebook, Elsevier Reed verzamelen feiten en kennis zoals eksters glimmende muntjes, lepels en juwelen. Het is voor bedrijven een klein kunstje een markt te veroveren met uitgewerkte onderwijsconcepten. En dit is een ontwikkeling die wij vanuit Kats, of 'Den Haag', nauwelijks kunnen beïnvloeden.

Wat wij wel kunnen doen is er voor zorgen dat het onderwijs verbonden en in handen blijft van de initiatiefnemers van een 'nieuwe school'. Uit onze 'odyssee' door onderwijsland hebben we van het Nederlands Centrum voor Onderwijs Recht (NCOR) kunnen leren dat de Wet op het Primair twee vormen van schoolbestuur erkent: de vereniging en de stichting.

De stichtingsvorm maakt een ondernemingsgewijze organisatie van het schoolbestuur mogelijk, met een college van bestuur en een raad van toezicht. Voor ondernemingen die onderwijsconcepten in de aanbieding zullen hebben, is de stichting een ideale bestuursvorm.

De verbinding met de gemeenschap (van initiatiefnemers) hoeft binnen de stichtingsvorm niet leidend te zijn; de autonomie van management en de Raad van Toezicht is uiteindelijk bepalend voor koers, inhoud en eigendom (van data) van het schoolbestuur. Negatieve ervaringen (vervreemding en onaantastbaarheid van een stichtingsbestuur) hebben velen van ons, jaar in, jaar uit, moeten vaststellen. Met commerciële belangen van kennisbedrijven op de achtergrond en de lange termijn als perspectief, kan worden verwacht dat, binnen de juridische structuur van een stichting, de autonomie van schoolbestuurders door de oorspronkelijke initiatiefnemers als onwenselijk kan worden ervaren.

Wij hebben, gelet op het advies van het NCOR, voor een andere weg gekozen: het verenigingsmodel. In vertrouwelijk overleg met Uw ministerie en onze notaris hebben we onze statuten zo opgesteld dat de inhoud en richting van het schoolbestuur blijvend worden bepaald door de eigenaren van de ‘nieuwe’ school: docenten, ouders/ leerlingen en de (dorps)gemeenschap.

Het verenigingsmodel is dus ook de bestuurlijke vorm die wij als voorwaarde zouden willen toevoegen aan Uw voorstellen.

Voor het stichten van een school houdt U voor het primair onderwijs vast aan de huidige stichtingsnorm van 200 leerlingen. Dat is even absurd als onwenselijk.

Het is absurd omdat het uitsluit dat in grote delen op het platteland ooit nog een nieuwe school gesticht kan worden. Het is onmogelijk en onaanvaardbaar dat de wetgever stelt dat de door de grondwet gegarandeerde vrijheid van onderwijs alleen geldt voor die inwoners, die in een stedelijke omgeving woonachtig zijn en impliciet niet voor die inwoners die in de dorpen op het platteland woonachtig zijn. Alsof burgers op het platteland niet alleen met minder rechten toe kunnen, maar ook nog eens geredeneerd wordt dat nieuwe initiatieven daar niet tot stand zouden kunnen of mogen komen.

Het is onwenselijk omdat het de macht (en bijvoorbeeld in Zeeland de monopolie bevestigt van een onderwijsvisie, die door verschillende schoolbesturen in de regio wordt gedeeld) van schoolbesturen en stagnatie in het onderwijs op het platteland in de hand werkt.

Onderwijsvernieuwing op het platteland moet even goed mogelijk zijn als in de stedelijke omgeving. De minimale instandhoudingnorm van 23 leerlingen zou de minimale grens moeten zijn voor het starten van een school, zeker als het gaat om de enige school op een dorp. We zijn het er mee eens dat de start van 23 leerlingen ook over een reeks van enkele jaren gegarandeerd moet kunnen worden.

Wij zullen in dit verband andermaal een beroep doen op de mogelijkheid van het aanvragen van een experimentstatus ten behoeve van de Katse School Vereniging. Aan alle eisen die U aan een nieuw initiatief stelt, voldoet of kan de Katse School Vereniging op korte termijn voldoen.

Tot slot, mede in overleg met de stichting Behoud Kleine Scholen, dringen wij er op aan dat, nevenvestigingen/ dislocaties zich moeten kunnen verzelfstandigen, zeker wanneer daarmee onderwijsvernieuwing een kans kan krijgen.

Namens het bestuur van de Verenigde Zelfstandige Dorpsscholen,

Jan Schuurman Hess, voorzitter,

p/a Hamerstedestraat 25,

4485 AV Kats.

(* (en via U met het Nederlands Centrum voor Onderwijs Recht)